

die beginner (ina rousseau)

H. OHLHOFF

Die titel van hierdie gedig dui aan dat dit sal gaan oor 'n beginner in een of ander saak, dus om iemand wat nie 'n kenner, 'n geoefende is nie. Die "die" in die titel kan 'n spesifieke persoon aandui, maar ook 'n algemener betekenis soos in konstruksies soos "Die hond is 'n viervoetige dier". Die gedig begin dan inderdaad met 'n ongeoefende, 'n beginner in die lewe, naamlik "Die kind". Hierdie kind is met 'n bepaalde aktiwiteit besig: Hy teken met sy tekenkryt. En daarmee is 'n mens by die twee hoofelemente in die gedig: die kind en sy tekenkryt van verskillende kleure. Strofe 1—3 van die gedig gaan oor kleure, verskillende kleure word opgenoem en daarom kan dit as een betekenseenheid beskou word naas strofe 4 wat hoofsaaklik besinnend van aard is. Hierdie verdeling word ondersteun deur die feit dat strofe 1—3 'n toneel beskryf wat voor die spreker afspeel, terwyl strofe 4 'n blik in die toekoms gee: "Dié sal hy eers *later* wil hanteer".

Bekyk 'n mens strofe 1—3 egter nader, bemerk jy dat dit ook weer uit twee betekenseenhede bestaan wat naamlik bepaal word deur die verhouding van die kind tot sy tekenkryt en hul kleure. In strofe 1 en 2 is daar sprake van kleure wat *gebruik* word, in strofe 3 van kleure wat "*o-aangeraak*" bly. Daar steek egter meer hierin, want die kleure sê op konkrete wyse vir 'n mens iets van die kind, die beginner se leefwêreld, houdings en gevoelens.

Kom ons bekyk eerstens strofe 1—2 van naderby. Die kind word uitgebeeld waar hy met sy "*tekenkryt*" doenig is. Onmiddellik is daar dus die suggestie van sorgloosheid en verbeeldingspel. Maar dit gaan verder. Hy "*rangskik... sy lewe*". Hy leef dus in 'n wêreld waarmee hy kan speel, wat hy beheers en nie in een waarin hy beheers wórd nie. Dié feit word nog ondersteun deur die feit dat hy "*rustig*" te werk gaan. Bowendien word hierdie woord deur alliterasie met die werkwoord "*rangskik*" verbind. Daar is dus in der waarheid twee perspektiewe — dié van die (volwasse) waarnemer wat weet dat dit verbeeldingspel is en dié van die kind vir wie die verbeeldingswêreld werklikheid is. Die verbeeldingspel blyk ook uit die kleure waarmee die kind teken. Dit is 'n vrolike mengelmoes van helder, skerp kleure wat ons in sy tekening aantref: "Hierdie gebou met *sonneblomgeel* mure, / *oranje* drumpel, *fesrooi* dak en vier // *hiasintblou* vensters is sy ouerhuis. / Verder is daar 'n *gifgeel* draak, / *papegaaigroen* gras, 'n *kraaiswart* muis / en blomme met *sinnaber rooi* gemaak." Kleurkombinasies en voorwerpe wat nie tot die volwassene se werklikheid behoort nie, word sorgloos op die tekening aangebring en vir hom *is* dit onder andere sy ouerhuis (reël 5).

Strofe 3 begin met die woorde “Die ander kleure bly onaangeraak”. Hierdie waarneming word uitgelig deur sy klank van finaliteit: Sin en reël val saam, in teenstelling met die voorafgaande sin wat oor drie reëls gestrek en ook geënjambeer het. Hierdie kleure en hulle weglating uit die tekening vra dus ook die leser se besondere aandag. Die kleure vorm naamlik ’n skerp teenstelling met dié van strofe 1 en 2. Hulle is nie helder skerp, vrolik nie, maar dof, kleurloos selfs: “Misblou, gryswit, die kleur van klip, / kaneel en wolke...” Dié element word ook nog ondersteun deur die assonansie van die “kleurlose”, neutrale (ə) van mis, wit en klip. Dus teken die gedig nie net vir ons hoe die kind se lewe vir homself is nie, maar ook hoe dit nié is nie. So kry albei beelde reliëf.

Die slotstrofe is besinnend, kommentariënd. Die kommentaar vloei egter direk uit die waargenome voort en is duidelik die siening van iemand wat self nie meer ’n “beginner” is nie, maar iets van die lewe in sy geheel geleer het. Later sal hy wat nou kind is, die dowwe kleure *wil* gebruik omdat hy dan tot die insig gekom het dat die lewe ook ’n skadukant het wat kwalifiseer en ook reliëf gee. Eers dan sal hy ’n gebalanseerde beeld van die lewe kan gee. Maar hoe sal hy tot hierdie insig kom? Volgens die gedig sal die lewe self hom *onderrig* en so die verbeeldingspel en die subjektiewe “smaak” (reël 11) aanvul. Hierdie onderrig sal doelgerig en nougeset plaasvind, feite wat benadruk word deur die pouse voor en na “doelgerig en stip”. Die skaduleer is ook eie aan die lewe (“haar skaduleer”) en so word geïmpliseer dat hierdie proses vir alle mense geld — almal is as kinders beginners in die lewe, maar word deur die lewe geleer. Só moet die titel dus ook in algemene sin gelees word.

Ten slotte iets oor die digvorm. “Die beginner” is ’n veertienreëlige gedig wat dadelik die vermoede wek dat ’n mens met ’n sonnet te make het. Dié vermoede word versterk deur die feit dat die gedig in die vorm van twee kwatryne en twee tersines afgedruk is. ’n Verdere kenmerk van die sonnet wat ons hier aantref, is die wending. Daar is naamlik ’n tweeledige wending, eers in die vorm van kontras (reëls 9—11) en dan in die vorm van kommentaar (reëls 12—14). Die rymskema (abab/cdcd//ded/fef/is afwykend, maar tog sinvol in dié sin dat strofe 3 ook klankmatig ’n brug vorm tussen strofes 1 en 2 en strofe 4. Net soos strofe 3 inhoudelik nog oor kleure gaan, maar terselfdertyd as aanloop tot die kommentaar van strofe 4 dien, so is daar ook ’n rymbinding in albei rigtings: cdcd//ded/fef.